

Informační toky v menšinách – Jak naplňovat právo na kvalitní informace u **neslyšících uživatelů českého znakového jazyka?**

21.2.2025, Informační toky v menšinách

Kateřina Pešková a Petr Vysuček
Deaf Friendly

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta – Katedra
speciální pedagogiky

Praktické informace k zajištění plynulé komunikace

500 000 lidí s postižením
sluchu (neslyšících)

- z toho cca 10–15 000 neslyšících
uživatelů českého znakového jazyka

jazyková a kulturní menšina

Překážky využití informačních a komunikačních technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti u osob s limitovanou schopností přístupu k informacím

Úvod

Aktuálně

O projektu

Další publikace a legislativa
vztahující se k projektu

Závěrečná konference
k projektu

Cílem projektového záměru je tvorba a standardizace nástroje pro zhodnocení úrovně ICT gramotnosti pro cílovou skupinu dospívajících (adolescentů) se smyslovým postižením ve věku 14–21 let. Dílčím cílem je poté tvorba strategií asistivních řešení přístupnosti pro vybrané skupiny osob ohrožené sociálním vyloučením z důvodu nízké ICT gramotnosti. Projektový záměr má vysokou míru společenské potřeby v souvislosti s legislativními závazky v oblasti přístupnosti v mezinárodních právních dokumentech a legislativních předpisech ČR. Z uvedeného důvodu je relevantní předpoklad implementace výstupů do odpovídajících společenských oblastí a správních struktur.

Projekt TQ01000362 je řešen s finanční podporou TA ČR.

Kontakt:

Mgr. Olga Malinovská, Ph.D.

omalinovska@pf.jcu.cz

1. Psaná čeština nemůže být
jediným zdrojem informací a
jediným prostředkem
komunikace.

*“Neumím si najít informace na internetu,
rozumím slovům, ale moc **nerozumím**
tomu celku, co třeba mám, nebo nemám
udělat.”*

- respondent výzkumu, uživatel ČZJ

*“Dopisy nebo nějaké e-maily, které mi přijdou **si nechám přeložit** od tlumočnicka nebo sociálního pracovníka, někdy od slyšících přátel, abych měla jistotu, že jim budu dobře rozumět.”*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ

*“Když mi přijde dopis z banky, tak s ním jdu do té banky. Objednám si tlumočnicka **a jdu tam**, zjistit, co mi psali.”*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ

*“Titulky v televizi např. v Událostech
nestihnu přečíst a někdy nevím, co
znamenají, takže se dívám na
tlumočníka, co přesně říká.”*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ

Nejen **porozumění** psané
češtině, ale i **produkce** češtiny
neslyšícími může být bariérou.

*“Píšu pomalu, musím o tom hodně
přemýšlet a nakonec si stejně
nejsem jistá, jestli jsem napsala to,
co jsem chtěla”.*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ

informační toky

– v obou směrech

2.Chybí: **strategický**
plán, metodické
pokyny a provázanost.

*„Není ani centrální plán, který by podle analýzy, dat a podkladů řešil, jaké problémy má komunita neslyšících. Ty problémy jsou napříč resorty, ale **nemáme plán, který by to nějak řešil.**“*

- respondent výzkumu, zástupce organizace zasazující se o práva osob se sluchovým postižením

*„Nikdo (příslušný resort) nám nedal
žádné doporučení, nebo pokyny,
nebo kritéria.“*

– respondent výzkumu, zástupce příspěvkové organizace, která má realizovat přístupná opatření směrem k osobám se sluchovým postižením

*„Pro individuální komunikaci např. s úřadem, nebo s lékařem, mohou využít neslyšící naše služby, které **jsou kvalitní a v rámci sociálních služeb pro ně jsou zdarma** a zahrnují prezenční i online tlumočení.“*

– respondent výzkumu, zástupce poskytovatele zajišťující tlumočení čeština-český znakový jazyk v rámci sociálních služeb

3. Oblasti (ne)přístupných informačních toků v životech neslyšící občanů – uživatelů českého znakového jazyka

Integrovaný záchranný systém (IZS)

*„Kdyby se dceři něco stalo,
odvezli bychom ji do nemocnice
sami.“*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ odpovídá na dotaz, jak by volal sanitku

*„Kdybych potřeboval do nemocnice **v noci, musí mě někdo dovézt, přes Tichou linku je možné volat jen do 18h.**”*

– respondent výzkumu, uživatel ČZJ odpovídá na dotaz, jak by volal sanitku

3. Oblasti (ne)přístupných informačních toků v životech neslyšící občanů – uživatelů českého znakového jazyka

Základí doporučení pro komunikaci s neslyšícími uživateli českého znakového jazyka:

1. krok je **smyslová přístupnost** (vizualizace = čeština v psané podobě)

2. krok: **jako s jinými cizinci, kteří žijí na našem území**

- easy to read / plain language + infografika
- ověřovat si vzájemně porozumění
- informovat a komunikovat také v preferovaném jazyce
= v českém znakovém jazyce

Shrnutí:

- neznalost faktu, že pro uživatele ČZJ může být i psaná čeština bariérová
- potřeba přemýšlet o uživateli ČZJ jako o jazykové a kulturní menšině
- o komunikačních tocích je potřeba přemýšlet v obou směrech – tj. tok směrem k uživatelům ČZJ i od nich
- nemáme strategii, chybí metodická doporučení, jak mají komunikační toky pro tuto skupinu pro různé oblasti vypadat
- malá informovat o existujících službách, duplicita
- velkou zodpovědnost přenášíme na dobrovolníky – jednotlivce i organizace (viz chybějící strategie)

www.deaffriendly.cz